

Sociaal-emotionele ontwikkeling van het jonge kind: een uitwerking van de doelen eind groep 2 slo

Zelfbeeld/Ontwikkeling van identiteit	Eind groep 2 Het kind... ►	Waar kun je aan denken in de groep 1 en 2?
	► heeft kennis van zichzelf	Een activiteit met als leerdoel verhalen vertellen (binnen praten en luisteren) over spullen die kinderen van thuis meenemen, die maken dat ze zich thuis prettig voelen. 'Waar voel jij je prettig bij?'. Kinderen kijken naar zichzelf en verwoorden hun gevoel (uit: Kleuterplein; De Seizoenen, p. 21; Malmberg, 2008)
Zelfbeeld/Ontwikkeling van identiteit	► heeft kennis van de ander (kent alle kinderen bij naam)	Prentenboek: 'Kleine bever en de echo' van E. McDonald en S. Fox-Davies. In dit verhaal spelen gevoels als verdriet en alleen zijn een rol, maar ook blijdschap en geluk. Kleine bever heeft geen broertjes en zusjes en voelt zich heel alleen. Hij woont aan de rand van de vijver en is verdrietig... hij voelt zich zo verdrietig dat hij begint te huilen. Opeens hoort hij aan de overkant ook iemand huilen. Hij denkt dat hij waarschijnlijk niet de enige is die zich verdrietig voelt en besluit de ander op te zoeken. Op zijn reis komt hij allerlei andere dieren tegen, die hem vergezellen op zijn zoektocht. Iedereen helpt de kleine bever zoeken, maar ze vinden niets. Dan komen ze er achter dat de bever zichzelf hoorde, toen hij huilde: er was geen ander dier dat had gehuild, het was zijn echo!!! De zoektocht lijkt tevergeefs te zijn... of toch niet? Uiteindelijk heeft kleine bever zoveel vriendjes leren kennen dat hij zich niet langer alleen en verdrietig voelt, maar blij en gelukkig. De onderstaande voorbeeldvragen kunnen met een kleine aanpassing worden gebruikt bij andere prentenboeken of in andere situaties: ► Hoe voelt kleine bever zich in het begin van het verhaal? Laat als geheugensteuntje de plaat zien die bij het begin hoort. ► Hoe weet je dat? ► Hoe voelde kleine bever zich aan het einde van het verhaal? Laat ook hier weer even de bijbehorende plaat zien. ► We hebben gezien dat kleine bever eerst verdrietig was (toen hij alleen was) en later blij (toen hij heel veel vriendjes had). Hoe kun je je nog meer voelen? (Boos, bang, blij, ...) ► Hoe kun je zien dat iemand bijvoorbeeld verdrietig is? ► Kun je zelf eens laten zien hoe iemand kijkt die ... (boos, blij, bang, verdrietig) is? (Uit: website Sociaal-emotionele ontwikkeling in het basisonderwijs, SLO)
	► ervaart de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep: bijvoorbeeld in lichaamskenmerken, karaktereigenschappen, voorkeuren/afkeuren, afkomst en traditie	Help kinderen zich te verplaatsen in de situatie van de ander. Als leerkracht ben je ook op de hoogte van de achtergrondkenmerken van de kinderen (thuisituatie, afkomst, cultuur) en houd je daar rekening mee.
	► kan gevoelens onder woorden brengen	Vertel een verhaal waarin bang zijn een onderwerp is. U kunt bijvoorbeeld gebruik maken van het boek 'Kleine beer is bang in het bos' van Martin Waddell en Barbara Firth, Lemniscaat, Rotterdam. In dit boekje gaat het over angst voor geluiden. Kleine beer is bang voor de Sloffer, de Sijpelaar en de Ploffer. Geduldig neemt Grote beer de angst van Kleine beer weg. Maar Kleine beer voelt zich pas echt veilig in het warme hol. Praat met de kinderen naar aanleiding van het verhaal. Vragen die u daarbij kunt stellen zijn: ► Wat gebeurde er? ► Waarom was Kleine beer bang? ► Ben je zelf ook wel eens bang? ► Vertel eens waarvoor? ► Wat doe je als je bang bent? ► Kun je dat voor doen? (Uit: website Sociaal-emotionele ontwikkeling in het basisonderwijs, SLO)
	► kent zijn/haar eigen emoties	Wat maakt je blij of verdrietig? Wat doe je als je geplaagd wordt? Hoe voel je je als iemand dood gaat? Wat kun je doen om je weer beter te voelen? Waarom wordt je wel eens boos? Wanneer ben je flink en durf je wel en wanneer ben je bang? Wie kan je dan helpen? Wat doe je als je alleen voelt? Wat doe je als niemand je aardig vindt? Wat doe je als je geen vriend(innet)je hebt? Hoe kun je vriend(innet)jes maken? (Uit: website Sociaal-emotionele ontwikkeling in het basisonderwijs, SLO)

Sociaal-emotionele ontwikkeling van het jonge kind: een uitwerking van de doelen eind groep 2 slo

	Eind groep 2 Het kind... ►	Waar kun je aan denken in de groep 1 en 2?
Zelfbeeld/Ontwikkeling van identiteit	► kan zijn/haar emoties beheersen	Ga met de kinderen naar de speelzaal en speel samen de hoepeldans. Leg voor ieder kind een hoepel op de grond. Zet vrolijke muziek op en laat de kinderen rond de hoepels dansen. Het kind dat als laatste nog een hoepel heeft is de winnaar. De kinderen aan de kant zeggen samen met u tegen de winnaar: Gefeliciteerd! Jij hebt de hoepeldans gewonnen. En de winnaar zegt samen met u tegen de kinderen aan de kant: Gefeliciteerd! Jullie kunnen heel goed tegen je verlies. Herhaal het spel enkele malen. Wie wint en verliest er nu? (Uit: Goed Gedaan! groep 1, pagina 95, Malmberg)
	Ontwikkeling van zelfstandigheid	Kleuters die net op school binnenkomen, weten nog niet zoveel van de huisregels Door bijvoorbeeld mee te lopen of een oudere kleuter te laten helpen, slaat u twee vliegen in één klap. De oudere kleuter voelt zich groot, en de nieuweling kan zich ongemerkt de regels eigen maken, zonder dat er veel aandacht op het nieuwe kind wordt gevestigd. Een afsluitingsactiviteit 'Terugblik op het thema: Kijk eens wat we al veel weten!' Kinderen leren trots te zijn op zichzelf (uit: Kleuterplein; De Seizoenen; p. 21; Malmberg, 2008) Spreek af met de kinderen dat ze proberen rustig en duidelijk 'nee' te zeggen wanneer andere kinderen willen dat ze iets doen waar ze bang, boos of verdrietig van worden. Luisteren de kinderen niet, zeg dan nog een keer: Neel, maar dan iets harder. Helpt dat niet, vraag dan hulp aan een juf of meester of thuis aan papa of mama. (Uit: Goed gedaan, groep 1, handleiding, pagina 36) Introductie: De kleuterleidster vertelt de kleuters een verhaal over een prins die heel mooi kon tekenen tot de dag dat een heks zijn handen betoverde. De betovering kan enkel gebroken worden als de prins een tekenwedstrijd wint. Een prinses wil hem daarbij helpen: zij maakt volgens de aanwijzingen van de prins een tekening. De kleuterleidster vraagt aan de kleuters of zij de prins ook willen helpen en dat ook eens willen proberen. De kleuters worden verdeeld in groepjes van twee. Een kleuter maakt de tekening, de andere kleuter geeft aanwijzingen en de tekenende kleuter vraagt om uitleg. Als de kleuters taalvaardig zijn, dan wordt er het best vertrokken vanuit een open opdracht: de kleuter die de instructie geeft, verzint zelf wat er gekleurd moet worden. (Uit: Taalmateriaal. Een tekening voor iemand anders. Probeer deze activiteit eens uit met kinderen in je eigen omgeving. Beschrijving op basis van Taal-Materiaal (Jaspaert e.a., 1994, Plantyn, Deurne)
	► kan zelfstandig taken uitvoeren	De kinderen zitten in de kring, bijvoorbeeld bij het begin van het tussendoortje of bij het aankleden nadat de kinderen in het speellokaal zijn geweest. Wanneer bakers moeten worden opengemaakt of veters gestrikt, besteed dan aandacht aan het zelf doen. Benadruk het zelf doen en het elkaar helpen, noem hierbij de begrippen 'zelfstandig' en 'elkaar helpen', bijvoorbeeld: 'Ik hoef niets te doen. Jullie kunnen alles al zelfstandig. Wie kan Anne helpen? (Uit: Pyramide, pagina 65)
	► staat stil bij wat hij/zij al kan	Raai laat zijn kunstwerk zien. Bespreek als voorbeeld met Raai de vragen op de flap. Het kunstwerk is misschien niet heel erg mooi, maar Raai is er al héél trots op. Hij dacht dat hij het niet kon.. maar het is gelukt! Vraag de kinderen een kunstwerk van zichzelf te kiezen waar ze erg trots op zijn. (Uit: Kleuterplein, Ontdek de wereld. 'Kunst' pagina 46)
	► kan zich zelf redden (kan ritsen en knopen open- en dichtdoen; kan zich aankleden zonder hulp; gaat zelfstandig naar de w.c.)	Laat kinderen apparaten en gereedschappen gebruiken (veilige apparaten) Laat kinderen oefenen met scharen, nietmachine, perforators, hamer, zagen, etcetera (uit: Actief leren, pagina 229, Meulenhoff Educatief)
	► ruimt zelfstandig (spel)materialen op	Zorg eerst voor een overzichtelijke inrichting: alles op een vaste plaats! Duid verder met foto's of tekeningen aan waar wat hoort te staan en schilder of teken van een aantal materialen de omtrek (het silhouet) op de plaats waar dit materiaal moet staan of hangen. Vergeet daarnaast niet dat het opruimen voor heel wat kleuters vaak een onmogelijke klus is. Misschien weten ze niet duidelijk wat 'opruimen' betekent. Omschrijf daarom zeer duidelijk wat van hen verwacht wordt: déze spullen zus en zo op déze plaats opbergen. Of misschien hebben ze zoveel rommel gemaakt dat ze het niet meer zien zitten. Spoor hen daarom aan ook tijdens het spel af en toe een en ander op te ruimen: als ze een pop een kleedje willen aantrekken en het past niet, vraag ze dan dit kleedje eerst terug weg te bergen voor ze er een ander nemen.

Sociaal-emotionele ontwikkeling van het jonge kind: een uitwerking van de doelen eind groep 2 slo

Sociaal gedrag/ Ontwikkeling van sociale vaardigheid	Eind groep 2 Het kind... ►	Waar kun je aan denken in de groep 1 en 2?
	► zoekt contact met anderen	Vele klasrituelen bieden kleuters vertrouwen en veiligheid. Belangrijk hierbij is een vertrouwvolle sfeer en een ontmoetende leerkrachtstijl. Rituelen helpen de relatie kleuter – kleuterleidster opbouwen en uitdrukken: onder meer in het onthaal, elke morgen. Rituelen bevestigen het basisvertrouwen van kleuters. Help kinderen zich te verplaatsen in de situatie van de ander. Als leerkracht ben je ook op de hoogte van de achtergrondkenmerken van de kinderen (thuis situatie, afkomst, cultuur) en houdt je daar rekening mee.
	► kan met anderen kinderen spelen	Spelletjes/activiteiten/oeffeningen die sociaal gedrag stimuleren. Voor jongste kleuters: verjaardagen vieren met een vast ritueel, trakteren, bewegen op muziek, samen spelen in de bouw-, huis- of winkelhoek. Voor de oudste kleuters: rollenspellen (kleine toneelstukjes), jongste kleuters helpen buitenspelen met de bal. (uit: Mijn Kind in groep 1-2; ThiemeMeulenhoff, 2005)
	► werkt samen met andere kinderen aan een gezamenlijke opdracht	Zorg voor groepsoptochten waaraan ieder groepslid een wezenlijke bijdrage kan leveren. Houd bij het samenstellen van de groepen rekening met de specifieke mogelijkheden en eigenschappen van kinderen.
	► merkt of en wanneer een ander kind hulp nodig heeft	Wie helpt jou: bij het aankleden, in de badkamer, bij het eten, als je verdriet hebt? Samenwerken: bedenk met elkaar dingen die je niet alleen kunt. (Uit: IJj en Ik, pagina 47, Ajodakt)
	► biedt hulp aan/ kan anderen helpen	Laat de kinderen nadenken en praten over de volgende vragen: Wanneer kun je elkaar helpen? (als je veel moet opruimen; als je grote of zware dingen klaar moet zetten of tillen); Hoe kun je elkaar helpen? (vragen of je kunt helpen; vragen wat je kunt doen; afspreken wie wat gaat doen); vraag wat je kunt doen als een kind niet wil dat je hem helpt? (je kunt hem met rust laten; zelf uit laten zoeken) (Uit: Kinderen en 'hun sociale talenten', groep 1, pagina 31)
	► leert wat afspraken en regels zijn	De kinderen spelen <i>Taakspel</i> tijdens de normale gang van zaken, bijvoorbeeld in de kring of tijdens het werken aan tafel of in de hoeken. De leerkracht bespreekt met de kinderen welke regels er tijdens het spelen gelden, bijvoorbeeld: je zit goed op je stoel, je steekt je vinger op of je helpt elkaar. De kinderen - in teams - stimuleren elkaar om zich aan de regels te houden. Het team verliest een punt als er toch een Taakspelregel wordt overtreden. De teams strijden om de vooraf afgesproken beloning, bijvoorbeeld een kleurplaat, dansen of een leuk spel spelen. Tijdens <i>Taakspel</i> geeft de leerkracht veel complimenten aan kinderen met positief gedrag en negeert hij negatief gedrag. (uit: website CED)
	► leert welke regels er zijn en hoe zich daaraan te houden	Rekening houden met anderen. De activiteit 'Dit weten we al over thuis', waarbij het gaat over het verschil tussen de regels thuis en op school. Kinderen leren dat regels nodig zijn en ervaren verschillen tussen de regels die thuis gelden en op school. (uit: Kleuterplein; De Seizoenen, p. 21; Malmberg, 2008)
	► past zich aan bij nieuwe situaties	
	► houdt rekening met gevoelens en wensen van anderen	Praat met kinderen over hun gevoelens en neem deze serieus.
	► kent de emoties en gevoelens van andere kinderen en kan die interpreteren	
	► toont bewondering voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden	Laat de kinderen elkaar met de kroon complimentjes geven. De kinderen geven de kroon steeds door aan het kindje naast hen, met een complimentje erbij. Help het kind dat aan de beurt is wanneer hij/zij niet zo snel een complimentje kan verzinnen. En geef hem daarna ook een complimentje. 'Dat heb je aardig / goed gezegd!' of 'Dat was een lief complimentje!' (Uit: Goed Gedaan, groep 1, pagina 41)

Sociaal-emotionele ontwikkeling van het jonge kind: een uitwerking van de doelen eind groep 2 slo

	Eind groep 2 Het kind... ▶	Waar kun je aan denken in de groep 1 en 2?
Sociaal gedrag/ Ontwikkeling van sociale vaardigheid	▶ kent de sterke en zwakke punten van een ander	Tijdens de werkles laat u de kinderen in tweetallen samenspelen. Maak tweetallen door de werkvorm 'mix en koppel' in te zetten. De kinderen lopen op rustige muziek door elkaar en praten niet. Stop de muziek en zeg 'koppel'. Alle kinderen doen hun hand omhoog en pakken de hand van het kind dat het dichtste bij hen in de buurt staat. De koppels gaan nu samen spelen. Samen bedenken ze wat ze willen doen: zeg wat je zelf graag wilt doen, luister goed naar wat de ander wil doen, bedenk samen wat je kunt doen, zodat het voor allebei leuk is. (Uit: Goed gedaan, groep 1, pagina 48)
	▶ ervaart dat er door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen	In de gymles moeten kinderen samen met hun groepje kiezen welke van de aanwezige spelletjes ze willen doen. Wanneer er gestopt wordt met spelen, hebben waarschijnlijk niet alle kinderen een leuk spel gedaan. Bespreek met de kinderen: - wat vinden zij van de verschillende spelletjes, waarom wel/niet leuk, ontstaan er problemen binnen de groep met het kiezen van een spel, ontstaan er problemen tussen de groep.(Uit: Beter omgaan met jezelf en de ander, groep 1 t/m 3, pagina 28 , CPS) Een afsluitingsactiviteit 'Terugblik op het thema: Kijk eens wat we al veel weten!' Kinderen leren trots te zijn op zichzelf (uit: Kleuterplein; De Seizoenen; p. 21; Malmberg, 2008)
Werkhouding en concentratie	▶ kan gericht vragen stellen	Als leerkracht nagaan wat kinderen interesseert en deze interesse ondersteunen, kunnen kinderen dingen doen die ze leuk vinden. Ze durven dan ook iets nieuws uit te proberen. Probeer steeds samen met het kind de grenzen te verleggen.
	▶ heeft plezier in de taak	
	▶ is in staat om iets af te maken	
	▶ zet door wanneer iets niet direct lukt	
	▶ voert zelfstandig opdrachten uit	